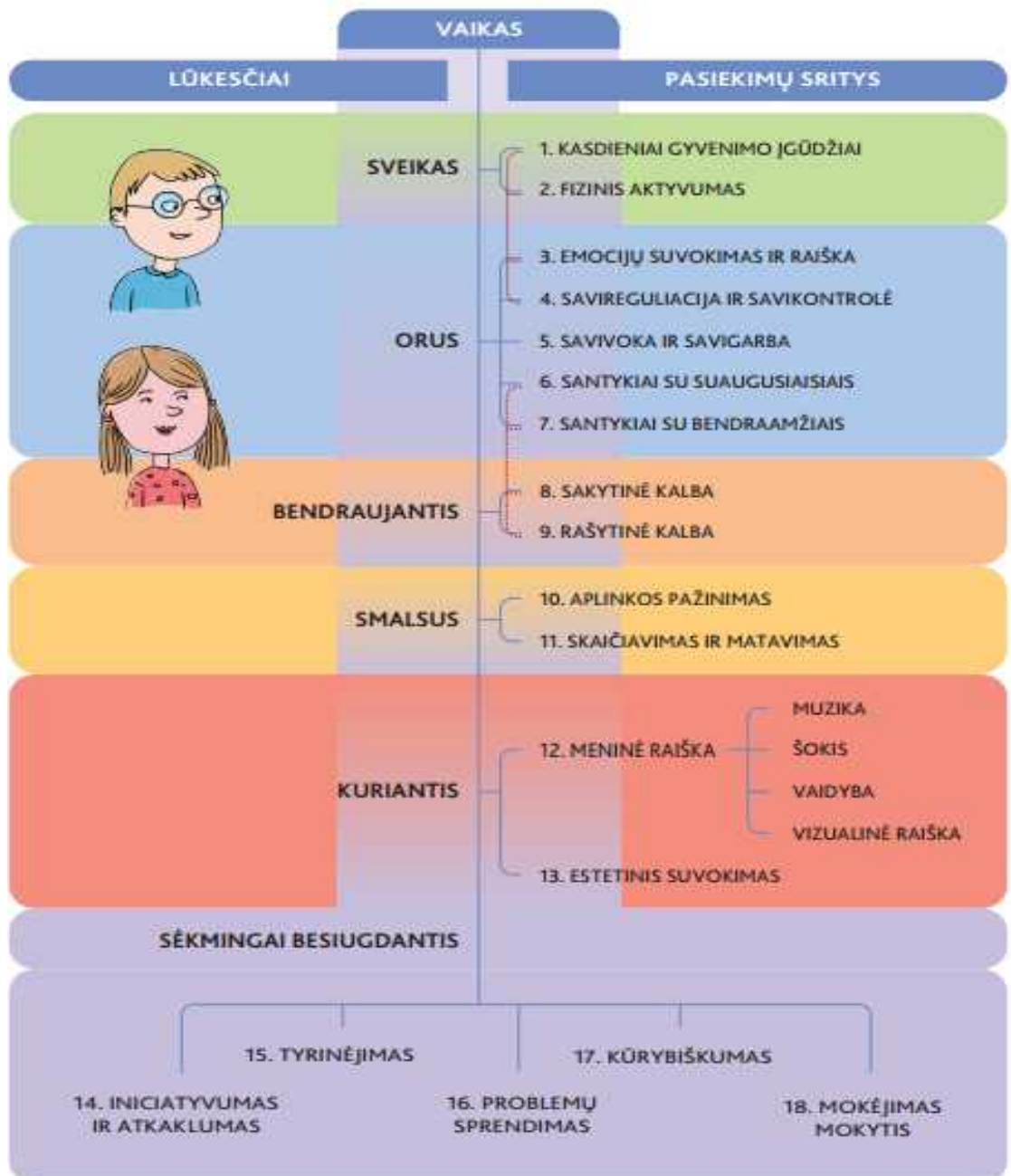

KLAIPĖDOS LOPŠELIO – DARŽELIO „KREGŽDUTĖ“

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO LENTELĖ

Vaiko vardas, pavardė

1. KASDIENIO GYVENIMO G DŽIAI

	Žingsniai	Kasdienio gyvenimo g dži srities pasiekimai	Užrašams
0 – 3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. • Kartais parodo mimika, ženklais arba pasako, kada nori tuštintis ir šlapintis. Suaugusiojo rengiamas vaikas „jam padeda“. • Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. • Paprašytas padeda žaislų nurodytose vietose. 	
	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai valgo ir geria. Pradedama naudoti stalo rankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. • Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. • Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Padeda vietose vien kitą daiktą. 	
4 – 6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. • Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. • Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetai ir susitvarko juos pasinaudodami sėdėdami. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Primenus išaudamas ar kosdamas prisidengia burną ir nosį. Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidžia. • Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų. 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo rankiniai. Domisi, koks maistas sveikas ir visavertis. Serviuoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Primenus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Primenus tvarkosi žaislus ir veiklos vietas. • Žaisdamas, kuo nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. • Primenus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikšioti taisyklingai. 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Vardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimui reikėtų riboti. Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiojo padedamas pasirenka drabužius ir avalyną pagal orus. Primenus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietas. • Savarankiškai ar priminus laikosi sutartą saugaus elgesio taisyklę. Stebint suaugusiajam saugiai naudojami veiklai skirti aštrūs rankiniai. Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus. • Primenus stengiasi vaikšioti, stovėti, sėdėti taisyklingai. 	
Vertybinių nuostatų		Noriai ugdomasi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus g džius.	

Esminis geb jimas	Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsiirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikat ir saugiai elgiasi aplinkoje.	
7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Tvarkingai valgo, jau ia, kada alkanas, kada pasisotino, geria pakankamai vandens. Stengiasi valgyti vair maist . vardi ja kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos reik t riboti. Savarankiškai serviuoja ir tvarko stal . • Dažniausiai savarankiškai ar priminus plaunasi rankas, prausiasi, šukuojasi. Savarankiškai tvarkingai apsiirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna. Suaugusi j padedamas arba savarankiškai pasirenka drabužius ir avalyn pagal orus. Savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos viet . • Savarankiškai laikosi sutart saugaus elgesio taisykli . Žino, kaip saugiai elgtis gatv je, kelyje, prie vandens telkini , ant ledo, gaisro metu, su elektros prietaisais, vaistais. Žino, kaip saugiai elgtis su nepaž stamais žmon mis ir gyv nais. • Kad b t sveikas, stengiasi vaikš ioti, stov ti, s d ti taisyklingai. 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

2. FIZINIS AKTYVUMAS

	Žingsniai	Fizinio aktyvumo srities pasiekimai	Užrašams
0 – 3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • S di, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, kaln n ir nuokaln n, laiptais aukštyn, ko nors sitv r s atsistoja, stovi laikydamasis ar savarankiškai, žingsniuoja laikydamasis, vedamas arba savarankiškai, išlaiko pusiausvyr . • Tikslingai siekia daikto, rankos jud jim seka akimis, pa iumpa ir laiko daikt saujoje, paglosto žaisl jo ne iupdamas, kiša j burn , purto, mojuoja, stuksena, gniaužo, dviem pirštais – nykš iu ir smiliumi – suima smulk daikt , perima daiktus iš vienos rankos kit . 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina priek , šon ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daikt , b ga tiesiomis kojomis, atsis d s ant riedan io žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kli tis keturp s ia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuol išlaikydamas pusiausvyr . • Pasuka rieš , apver ia plaštak delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, mosteli plaštaka, paima daikt iš viršaus apimdamas j pirštais, išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus, ploja rankomis. Ridena, meta, gauda kamuol . 	
4 – 6 metai	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikš iodamas apeina arba peržengia kli tis, eina pla ia (25–30 cm) linija. B ga keisdamas krypt , greit . Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar tur kl . Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žem s, nušoka nuo laiptelio, peršoka linij , spiria kamuol . • Geriau derina akies-rankos, abiej rank , rank ir koj judesius, tiksliau konstruoja, veria ant virvut s sagas, ridena, 	

		m to, gaudo kamuol , kerpa popieriaus krašt .	
4-asis žingsnis		<ul style="list-style-type: none"> • Stov damas pasistiebia, atsistoja ant kuln , stov damas ir s d damas atlieka vairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant piršt gal , eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už tur kl , šokin ja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštino. Mina ir vairuoja triratuk . • Pieštuk laiko tarp nykš io ir kit piršt , tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, ko ioja tarp deln) bei ranka (mojuoja, plasnoja). Ištiestomis rankomis pagauna didel kamuol . Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja. 	
5-asis žingsnis		<ul style="list-style-type: none"> • Eina pristatydamas p d prie p dos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukš- tai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, jud damas vingiais. Greitas, vikrus, b gioja vingiais, greit damas ir l t damas, išsisukin damas, b ga ant piršt gal . Šokin ja abiem kojomis vietoje ir jud damas pirmyn, ant vienos kojos, šokin ja per virvut , peršoka žemas kli tis, pašoka siekdamas daikto. Laipioja lauko rengimais. Spiria kamuol iš vairi pad i , taikin . • Pieštuk ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sud tingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvel s smulkius daiktus, sega sagas). Meta kamuol iš vairi pad i , taikin , tiksliau gaudo, mušin ja. sisupa ir supasi s pyn mis. 	
6-asis žingsnis		<ul style="list-style-type: none"> • Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvat le, atbulomis, šonu. Išvermingas, b ga ilgesnius atstumus. B ga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, b ga suoleliu, kaln n, nuokaln n. Šokin ja ant vienos kojos jud damas pirmyn, šoka tol , aukšt . Važiuoja dvira iu. • Rankos ir piršt judesius atlieka vikriau, grei iau, tiksliau, kruopš iau. Tiksliau valdo pieštuk bei žirkles k nors piešdamas, kirpdamas. Su kamuoliu atlieka sporto žaidim elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus. 	
Vertybini nuostata		Noriai, džiaugsmingai juda, m gsta judri veikl ir žaidimus.	
Esminis geb jimas		Eina, b ga, šliaužia, ropoja, lipa, šokin ja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyr , spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems b tina aki - rankos koordinacija bei išlav jusi smulkioji motorika.	
7-asis žingsnis		<ul style="list-style-type: none"> • Eina keisdamas greit , staigiai sustoja, greitai pajuda iš vietos. Išlaiko saug atstum eidamas, b gdamas šalia draugo, b ryje. B ga derindamas du ar daugiau judesi (b ga ir varosi, spiria kamuol , b ga ir mojuoja rankomis, kaspinais). Šokin ja derindami du skirtingus rank ir (ar) koj judesius (šoka per virvut , žaidžia „Klases“). • Pieštuk ir žirkles laiko taisyklingai, kerpa gana tiksliai, sulenkia popieriaus lap per pus , keturias dalis. Tiksliai kopijuoja formas, raides. Meta ir kartais pataiko kamuol krepš , vartus, taikin . 	

Užrašai, komentarai

.....

3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

	Žingsniai	Emocijų suvokimo ir raiškos srities pasiekimai	Užrašams
0 – 3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Mimika, kūno judesiai ir garsai išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų. Atspindi kitų vaikų emocijų raišką (kartu juokiasi, jei juokiasi kitas, nusimena, jei kitas verkia). 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno nepatenkinto niurzgijimo iki garsaus rėkimo). Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykties emocijų išraiškas. 	
	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs). 	
4 – 6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai juos reaguoja (pvz., stengiasi paguosti, padėti) Pradeda suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna). 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir vardija situacijas, kuriose jie kyla. Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdus vaiką, kurio žaidimą nepriima kiti). Pradeda kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl verksta, kodėl verkia. 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukūlusias situacijas bei priežastis. Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučia kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradeda kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas. 	

Vertybinių nuostatų	Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	
Esminis gebėjimas	Atpažinti bei vardinti savo ir kitų emocijas ar jausmus, į prieką, prastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamai, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).	
7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi savo ir kitų emocijomis, jausmais bei jų raiška. • Atpažinti ir vardinti ne tik savo jausmus, bet ir nuotaikas bei jų prieką. • Atpažinti kitų emocijas ar jausmus, bando juos atsilipti (paguosti, užjaukti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti kito norus). 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

.....

4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLIS

	Žingsniai	Savireguliacijos ir savikontrolis srities pasiekimai	Užrašams
0 – 3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Gerai jaučiasi prastose aplinkoje. Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas. • Tapatinasi su suaugusiojo, prie kurio yra prisirišęs, emocijomis. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą arba iulpią iulputuką, šaukia suaugusįjį, ropšiasi ant kelių. • Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas juo besirpinančio suaugusiojo veido išraišką, balsą intonaciją, žodžius. 	
4 – 6 metai	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. • Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas juo besirpinančio suaugusiojo veido išraišką, balsą intonaciją, žodžius. Zaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Išbando vairius konfliktų sprendimo ar savo intereso gynimo būdus (rinkia, neduoda žaislo, pasako suaugusiajam ir kt.). • Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. 	

	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina kalb damas apie tai, kas j skaudino, ir gird damas suaugusiojo komentarus. • Pradedą valdyti savo emocij raiškos intensyvum priklausomai nuo situacijos (pvz., ramioje aplinkoje džiaugsm reiškia sant riau). Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. • Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kit vaik pavyzdžiu laikosi grup je numatytos tvarkos, susitarim ir taisykli . Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisykli . 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuv s vienas, kalb damasis su kitais. • Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmis. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo b dus, numato j taikymo pasekmes. • Retkar iais primenamas laikosi grup je numatytos tvarkos, susitarim ir taisykli . Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando j laikytis be suaugusi j prieži ros. 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pats taiko vairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo b dus (pastovi prie akvariumo su žuvyt mis, klauso pasakos naudodamasis ausin mis ir kt.). • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio j provokuojan iose situacijose, ieško taiki išei i , kad neskaudint kit . Stengiasi suvaldyti savo pykt , nirš . • Supranta susitarim , taisykli prasm bei naudingum ir dažniausiai savarankiš- kai j laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. 	
Vertybini nuostata		Nusiteik s valdyti emocij raišk ir elges .	
Esminis geb jimas		Laikosi susitarim , elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pykt , neskaudina kito), siaudrin s geba nusiraminti.	
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Susijaudin s, išsigand s, sutrik s bando nusiraminti ir ieškoti pagalbos. • Taiko kelis skirtingus kitiems priimtinus emocij ir jausm reiškimo b dus. Numato, kaip jaust si pats ar kitas asmuo viariose situacijose. • Supranta, kad skirtingose vietose (darželyje, mokykloje ir kt.) yra kitokia tvarka, kitos taisykl s, link s jas suprasti ir j laikytis. 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA

	Žingsniai	Savivokos ir savigarbos srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja pasakyt savo vard . Pradedą jausti savo k no buvim – apži rin - ja, tyrin ja savo rankas, kojas, stebi j jud jim . Apži rin ja, lie ia kit vaik , tyrin ja jo k n . • Jau iasi svarbus kitiems – šypsosi, krykštauja, kai aplinkiniai maloniai bendrauja su juo. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Turi savo k no išor s vaizdinius – atpaž sta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizd veidrodyje, pavadina kelias k no dalis. Supranta, k ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti. • Džiaugiasi did jan iomis savo galimyb mis jud ti, atlikti veiksmus, kalb ti, tikisi juo besir pinan io suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo. 	
	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daikt tur jimu – pasako, k daro, k turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergait , atskiria berniukus nuo mergai i , pavadina 5–6 k no dalis. • Didžiuojasi tuo, k turi ir k gali daryti, tikisi, kad juo besir pinantys suaugusieji ir kiti vaikai j m gsta ir priima. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad turi nuo kit atskir savo nor , ketinim , jausm pasaul . Pasako, kaip jau iasi, ko nori jis pats ir kaip jau iasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaug s žmogus negal jo matyti to, k jis mat , k dar arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu (t vams pasakoja, k veik darželyje ir kt.). • Mano, kad yra geras, tod l kiti j m gsta, palankiai vertina. 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpaž sta save k dikyst s nuotraukose, apib dina savo išvaizd , teisingai pasako, kad suaug s bus vyras (moteris), t velis (mamyt). • Jau iasi es s šeimos, vaik grup s narys, kalba apie šeim , draugus. • Sav s vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kit d mesio, palanki vertinim . 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, geb jimus, šeim , bendruomen , T vyn . Ima suvokti save, kaip galint daryti tak kitam (pralinksminti, pad ti ir kt.) ir atsakingai pasirinkti (k veikti, kaip elgtis, aktyviai dalyvauti priimant su jo gyvenimu ir veikla susijusius sprendimus ar kt.). Juokiasi iš savo klaid ar maž nelaimi , jeigu jos nesuk l rimt pasekmi . • Save apib dina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausym šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautyb . • Save ir savo geb jimus vertina teigiamai. Stebi ir atpaž sta kit palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, 	

		kvietim žaisti kartu ir kt.).	
Vertybinių nuostatų		Save vertina teigiamai.	
Esminis gebėjimas		Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.	
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. • Supranta savo augimą, pasako, kaip atrodo, kuo domisi, ką veikia. • Jau įsijaučia savo šeimos, grupės narys, priskiria save giminei (moterims, seneliams, tetoms, pusbroliams, pusseserėms), gimtinei. • Ima suprasti, ką jis pats gali padaryti, pakeisti, o kas nuo jo nori ir pastangų nepriklauso. • Moko saugoti savo privatumą, siekia kitų palankumo, yra tolerantiškas kitokiam (kalbančiam kita kalba, kitokios išvaizdos vaikui ir kt.). 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

.....

6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS

	Žingsniai	Santyki su suaugusiais srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau padedamas pedagogo pamažu nurimsta ir sutraukia veiklą. • Atpažįsta juos besirūpinant suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, atsako jam kalbinamas, žaidinamas, siekia būti greta. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. • Aktyviai parodo prierašumą prieš juos besirūpinant suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mągdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritarimo ženklų, atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į pagalbą. • Bijoti nepažįstamų žmonių, nežinomų aplinkos, neprašyti žaislų. 	

	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo t v . • Dr siai veikia, rizikuoja, išbando k nors nauja, kai šalia yra juo besir pinantis suaugusysis. M gdžioja, ta iau žaidime savaip pertvarko suaugusi j veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalb , kartais užsispiria. • Ramiai stebi nepaž stamus žmones, kai aukl tojas yra šalia jo arba matomas netoliese. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Lengvai atsiskiria nuo t v ar glob j . Grup je jau iasi saugus, rodo pasitik jim grup s aukl tojais, supranta j jausmus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomon . Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusi j nustatytos tvarkos, priima j pagalb , pasi lymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. M gsta k nors daryti kartu su suaugusiuoju. • Kalbasi, k nors veikia su nepaž stamais žmon mis, kai aukl tojas yra šalia jo arba matomas netoliese. 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Rodo, prašo, si lo, aiškina, nurodin ja, traukdamas suaugus j savo žaidimus, bendr veikl , pokalbius apie savijaut ir elges . Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasi lymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasi elg kitas, ir laukia komentar . Dažniausiai laikosi sutart taisykli , suaugusiojo prašym , pasi lym , ta iau stipriai supyk s, išsigand s, susijaudin s gali priešintis suaugusiajam. • Dr siai bendrauja su mažiau paž stamais ar nepaž stamais žmon mis grup je, sal je ar staigos kieme. 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiteik s geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiaisiais. Tariasi, diskutuoja su jais d l dienotvark s ir elgesio taisykli , teikia pasi lymus, stengiasi laikytis susitarim , nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai. Kasdien se situacijose bando tinkamu b du išsakyti priešing nei suaugusiojo nuomon . • Paprašytas paaiškina, kod l negalima bendrauti su nepaž stamais žmon mis, kai šalia n ra juo besir pinan io suaugusiojo. Žino, k galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei. 	
Vertybinių nuostata		Nusiteik s geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais.	
Esminis geb jimas		Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jau iasi su jais kasdien je ir ne prastoje aplinkoje, iš j mokosi, dr siai reiškia jiems savo nuomon , tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepaž stamais suaugusiaisiais.	
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Geranoriškai ir pagarbiai bendrauja ir bendradarbiauja su suaugusiaisiais. • Pasitiki pedagogais, artimaisiais, juos gerbia, ramiai jau iasi su jais ne prastoje aplinkoje, iš j mokosi. • Patys pasi lo suaugusiesiems domi bendr veikl , išsako savo 	

		<p>nuomon , siekia susitarim , prašo pagalbos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi suaugusiojo jausmais ir savijauta, užjau ia, pagaili, si lo savo pagalb . • Žino, kaip reikia elgtis su nepaž stamais suaugusiaisiais. 	
--	--	---	--

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

	Žingsniai	Santyki su bendraamžiais srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Patinka ži r ti kitus k dikius, b ti šalia kit vaik , juos liesti, m gdžioti j veido išraišk , veiksmus. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • M gsta žaisti greta kit vaik , steb ti j veikl . Jiems šypsosi, m gdžioja j judesius, veiksmus, k nors pasako. Gali duoti žaisl kitam, j imti iš kito, ta iau supyk s gali atimti žaisl iš kito, jam suduoti. 	
	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Ieško bendraamži draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam sitraukia kito vaiko žaidim . • Bendrauja mimika, judesiais, veiksmiais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pa iu žaislu. Audringai reiškia teises savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkan io žaislo. • Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kvie ia žaisti, priima, prašosi priimamas žaidim). • Žaisdamas m gdžioja kitus vaikus, supranta j norus, stengiasi suprasti kita kalba kalban io vaiko sumanymus. Tariaisi d l vaidmen , siužeto, žaisl . Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eil s, dalijasi žaislais, priima kompromisin pasi lym . • Gali tur ti vien ar kelis nenuolatinius žaidim partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko. 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • S kmingai sitraukia vaik grup ir nuolat kartu žaidžia. • Geranoriškai veikia kartu su kitais, si lydamas savo sumanym ar priimdamas kit sumanym , fantazuodamas. Tikslingai atsineša žaisl iš nam bendram žaidimui su žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kult rin s ar socialin s aplinkos, nat raliai priima vaik skirtumus. Gali pad ti kitam vaikui. Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo b d arba prašo suaugusiojo pagalbos. • Gali tur ti draug arba kelis kur laik nesikei ian ius žaidim partnerius. 	

	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Rodo iniciatyv bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaik ir juos toleruoja. • Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais d l žaidim sumanym ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kit teis žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromis , sitraukia deryb proces . Supranta, kad grup vaik , nor dama veikti sutartinai, turi susitarti d l visiems priimtino elgesio. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kod l. Suvokia savo veiksm pasekmes sau ir kitiems. • Turi draug arba kelis nuolatinius žaidim partnerius. Palaiko ilgalaik draugyst mažiausiai su vienu vaiku. 	
Vertybinių nuostatų		Nusiteik s geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.	
Esminis geb jimas		Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kit norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjau ia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodži ir veiksm pasekmes sau ir kitiems.	
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiteik s susipažinti, susidraugauti, geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais. • Supranta, kas yra gerai, kas blogai, stengiasi elgtis pagal sav gero elgesio supratim . • Draugauja bent su vienu vaiku, palankiai, mandagiai, tolerantiškai bendrauja ir bendradarbiauja su visais (dalijasi žaislais, tariasi, supranta kit norus, derina veiksmus). • Supranta savo žodži ir veiksm pasekmes sau ir kitiems. • Pastebi ir priima kit draugiškumo, palankumo ženklus, gerbia kitus vaikus, išklauso j nuomon , iš j mokosi 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

8. SAKYTIN KALBA

	Žingsniai	Sakytin s kalbos srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • d miai klausosi suaugusiojo. Skiria griežt ir malon kalbinan io suaugusiojo ton . • Supranta elementarius kalbinan iojo klausimus ir prašymus. Atpaž sta artimiausios aplinkos garsus. Džiaugiasi vairiais garsais ir ritmais. Supranta savo ir artim j vardus, artimiausios aplinkos daikt ir reiškini pavadinimus. Supranta veiksm pavadinimus, geba veiksmiais atsakyti klausimus. 	

		<p>Kalb jimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komunikavimui vartoja vairius garsus ir judesius: daugiauška, kartoja, m gđžioja jam tariamus garsus ir skiemenis. • Vartoja kelis trumpu 	
	2-asis žingsnis	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja suaugusi j ir vaik kalb jim . • Supranta vaik ir suaugusi j kalb apie artimiausios aplinkos objektus, reiškinius, santykius, nesudingus trumpus tekstus: žaidimus, eil raštus, pasakas, pasakojimus, su dienos tvarka susijusius paaiškinimus, prašymus, paprastus klausimus. Supranta ir greitai mokosi paprast nauj žodži . Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus. <p>Kalb jimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noriai dalyvauja pokalbiuose. M gđžiojimu, žodeli pakartojimais, veiksmis, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. • Dviej trij žodži sakiniiais kalba apie tai, k mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. • Suaugusiojo padedamas kartoja gird tus trumpus k rin lius. 	
	3-asis žingsnis	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi skaitom ir pasakojam k rin li , nauj žodži . • Išklauso, supranta ir reaguoja kelis vienas paskui kit sekan ius prašymus, si lymus, patarimus. Kalb jimas • 3–4 žodži sakiniiais kalba ir klausin ja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradedam gđžioti suaugusi j kalb sen . Sako „a i “, „prašau“. • Kalba ir klausin ja apie tai, k mat ir gird jo, apie aplinkos objektus, j savybes, vykius, net jei j dabar ir nemato. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos. Vienu ar keliais žodžiais atsako elementarius klausimus. • Kalba keli žodži sakiniiais, žodžius derina pagal gimin , skai i , linksn . • Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eil raštus, užbaigia žinomas pasakas, eil raš ius 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi aplinkini pokalbi , sekam , pasakojam , skaitom , deklamuojam k - rini literat rine kalba, tarmiškai. • Pradedam išklaudyti, suprasti ir reaguoti tai, k jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas. Stengiasi suprasti kita kalba kalban i vaik norus, pasi lymus. <p>Kalb jimas</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> • Kalba pats sau, kalba kitam, klausin ja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementari kalbinio etiketo norm . Kalba, pasakoja apie tai, k jau ia ir jaut , veikia ir veik . Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius. • Kalba, pasakoja apie tai, k mato ir mat , girdi ir gird jo, k sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus, gird tus naujus žodžius. • Kalb damas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugum gimtosios kalbos žodži gars . Padedant atpaž sta žodyje kelis atskirus garsus. • Deklamuoja trumpus eil raš ius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, prid - damas savo žodži , pasakojim palyd damas gestais ir mimika. 	
5-asis žingsnis		<p style="text-align: center;">Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi vairaus turinio tekst (grožini , publicistini , enciklopedini , informacini) apie aplink , vairius vykius, reiškinius, klausosi gyvai, raš . • Supranta sud tingesnio turinio tekstus. Supranta, kad j kreipiamasi ar kalbama ne gimt ja kalba. <p style="text-align: center;">Kalb jimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nat raliai kitiems kalba apie tai, k žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja. Kalb damas ži ri akis. • Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutik , vyk , tai siedamas su žmon mis, tautos gyvenimu, gamtos reiškinais. Vartoja vairi technik , transporto priemones bei prietaisus vardijan ius žodžius. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Bando susikalb ti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vien kit žod . • Laisvai kalba sud tiniais sakiniiais, žodžius sakinius jungia laikydamasis perprast kalbos taisykli . Vartoja daugum kalbos dali (daiktavardžius, veiksmažodžius, b dvardžius, prieveiksmius, prielinksnius ir kt.). Išgirsta pirm ir paskutin gars jo paties, t v , draug vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. • Seka gird tas ir savo sukurtas pasakas, kuria vairias istorijas, eil raštukus, inscenizuoja. Deklamuoja skaitom pasak eiliuotus intarpus. 	
6-asis žingsnis		<p style="text-align: center;">Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi draug ir savo kalbos raš , vairi stili tekst , m sli , erzanim , pajuokavim bendrine kalba ir tarme. • Supranta knygel s, pasakojimo, pokalbio turin , vyki eig . Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltin žodži prasm . Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius. <p style="text-align: center;">Kalb jimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba nat raliai, atsižvelgdamas bendravimo situacij , 	

		<p>išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, svarstymus, kalba apie problemą, sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, pelė, klaviatūra ir kt.). Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei, draugui, visai grupei. Klausinija apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajauta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, vardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnius sandaros žodžius. • Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstos kitos kalbos žodžių. • Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdytus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD). Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinius, žaidžia prasmingais ir beprasmybiškais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt. 	
<p>Vertybinių nuostatų</p>		<p>Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba</p>	
<p>Esminis gebėjimas</p>		<p>Klausosi ir supranta kitą kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai jį kalbos grožį.</p>	
<p>7-asis žingsnis</p>		<p style="text-align: center;">Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepertraukdamas klausosi draugo ir suaugusiojo kalbos, pasakojimų, samprotavimų, komentarų, instrukcijų bendraujant, planuojant veiklą, veikiant. Klausosi TV ir radijo laidų vaikams. • Klausosi ir supranta perkeltines kalbėjimo prasmes: dviprasmybes, absurdus, humorą, fantazijas, palyginimus, žodžių daugiareikšmiškumą. • Išklauso ir supranta 3–4 dalių verbalinių instrukcijų. • Supranta, kad kūrinyje turi pradžių, pabaigą, vidurį, kad jame veikia skirtingi veikėjai, kad yra tam tikra veiksmo vieta. • Suvokia pokalbio, pasakojimo, skaitomo kūrinio eigą. <p style="text-align: center;">Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba, pasakoja apie tai, kas patirta (nutikimus, susitikimus, spąsdžius, veiklą) vykių eilės seka. Kalbasi apie tai, ką nori patirti, išgirsti, pamatyti, veikti. Paaiškina konflikto, nesutarimo esmę, svarsto, tariasi. Nusako žaidimo, veiklos taisykles. • Pasakoja kelių vykių istorijas, pasakojimą palydi pantomima. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Kalbasi apie spaudini iliustracijas, fotoalbum nuotraukas, skelbimus, simbolius gatvėse, parduotuvėse ir kt., apibūdina, aiškina. • Pagal taisykles kalbasi telefonu. • Taisyklingai vartoja veikiais konstatuojamais ir klausiamais sakiniais formomis (kada, kur, kaip ir kt.). Kuria naujus žodžius pagal perprastus žodžių darybos taisykles. Išgirsta visus garsus žodyje ir pasako juos eilės tvarka. • Girdėdami kalbinis raiškos elementus vartoja pokalbiuose, svarstymuose, erziniuose ir kt. Atpasakodamas kalbinis, vartoja prastus kalbinio pradžia ir pabaigai posakius. Deklamuoja modernius eilėraščius. • Žaidžia kalba – rimais, ritmais, kuria naujus žodžius. 	
--	---	--

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

9. RAŠYTINĖ KALBA

	Žingsniai	Rašytinis kalbos srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vartojama, žinoma paveikslėli knygeles, žinoma paveikslėlius. Palankiai reaguoja knygelės skaitym (vartym) kartu su suaugusiaisiais. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stebi rašančius, domisi veikiomis rašymo priemonėmis, braukojomis veikiais linijas. 	
	2-asis žingsnis	<p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, žinoma paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Pradeda atpažinti jo gėstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaityt. Kartais knygelė laiko taisyklingai. Reaguoja skaitom tekst. Kreipia dėmesį aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • veikiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape. 	
	3-asis žingsnis	<p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadinama. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • veikiomis rašymo priemonėmis kraigloja vertikalias ir 	

		horizontalias linijas.	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. Skaito knygėlių paveikslėlius, vardiija vairi objekt ir veik j bruožus, veiksmus. Atkreipia d mes raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti vairioje veikloje. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi ne tik vairiomis rašymo priemon mis, bet ir galimybe rašyti (planšetiniu kompiuteriu ir kt.) Kevertzon se ir piešiniuose pasirodo reali raidži elementai ir raid s. Raid mis ir simboliais (grafiniais vaizdais) pradeda manipuliuoti vairioje veikloje. 	
	5-asis žingsnis	<p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi ab c l s raid mis. Pastebi žodžius, prasidedan ius ta pa ia raide. Supranta, kad kai kurios raid s turi savo pavadinim ir specifin grafini raišk . Supranta aplinkoje matom kai kuri spausdint žodži prasm . • Sugalvoja pavadinimus paveiksl liams, knygėl ms. vardiija specifinius skaitomo teksto veik j bruožus. Rašymas • Domisi ir supranta skirting spaudini funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.). • Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. Kuria ir gamina rank darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniiais, žodžiais, raid mis. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, prad damas savo vardo raid mis. (Planšetiniame kompiuteryje rašo savo vard , trumpus žodelius. 	
	6-asis žingsnis	<p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi knygomis, vairiais rašytiniais tekstais, supranta nesud ting j siužet , klausin ja. Pradeda suprasti ryš tarp knygos teksto, iliustracij ir asmenin s patirties. Žino keliolika ab c l s raidži . Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raid s sudaro žod . Pradeda skirti žodžius sudaran ius garsus, skiemenis. Paž sta parašyt žod , kaip atskir raidži jungin . • Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatv se, pavyzdžiui, parduotuvi , kirpykl , kavini pavadinimus. Rašymas • Spausdintomis raid mis rašo savo vard , kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. Piešiniuose užrašo atskir objekt pavadinimus. vairiais simboliais bando perteikti informacij . Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius. Supranta rašymo tikslus. 	
Vertybini nuostata		Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	

Esminis gebėjimas		Atpažinti ir rašyti žaides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinti.	
	7-asis žingsnis	<p style="text-align: center;">Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gerbia ir tausoja knygas, kitus spaudinius (kalendorius, žurnalus ir kt.). Supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalį pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.). Atpažinti ir pavadina keletą vairių šriftų parašytus raidžius (didžiąsias ir mažąsias, spausdintus ir rašytinius). Atpažinti ir pavadina kelis skiriamuosius ženklus (klaustuką, šauktuką, tašką). • Imituodamas skaitymą, pagal knygos iliustracijas kuria pasakojimą, panašų girdėtą skaitant. Imituodamas skaitymą, kuria savo pasakojimą, susijusį su patirtimi, fantazuoja. Teisingai vardijs puslapį, sakinį, žodį, raidį. Bando perskaityti trumpus, jam reikšmingus žodžius (savo vardą, artimųjų vardus, adresą ir kt.). <p style="text-align: center;">Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piešiniu, rašiniomis, raidėmis atvaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus. Piešiniuose, po darbėliais, vairiuose laiškeliuose, pranešimuose ar kvietimuose rašo atskiras raides, savo vardą, elementarius žodelius. Rašo nepaisydamas žodžių darybos ir jų darybos eilutę ar puslapyje taisykli. 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

10. APLINKOS PAŽINIMAS

	Žingsniai	Aplinkos pažinimo srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi aplinka, sutelkia dėmesį arti esantiems veidams, daiktams. • Reaguoja skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonius. • Atpažinti artimus žmones, žaislus, daiktus. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir atpažinti artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. • Pažinti ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. • Žino kai kurį daiktą paskirti ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė). 	

	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atpaž sta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančius augalus (sodo, daržo, lauko), gyvūnus, daiktus, domisi jais. • Skiria atskirus gamtos reiškinius. • Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. • Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. • Dalyvauja prižiūrėti augalus ar gyvūnus. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.). • Pasako miesto, gatvių, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. • Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. • Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnus ir augalų požymius. • Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. • Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūšis, puga, šlapdriba). 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. • Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvių pavadinimus. Vardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus. • Gali savarankiškai nueiti darželio salę, biblioteką, valgyklą ar, pvz., dailės studiją. • Atranda buities prietaisus, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis. • Atpažįsta ir vardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminius ir laukinius gyvūnų gyvenimo skirtumus. • Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos naudoti maistui. • Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra). 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pasako tėvų profesijas, vardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. • Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimus. • Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, renginiai). Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės deda daug darbo, kokią savybę žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos. • Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie 	

		<p>pasikeit .</p> <ul style="list-style-type: none"> • Papasakoja apie tradicines šventes. • Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir tarp augalų . Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. • Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebėjimą augimą . 	
	Vertybinių nuostatų	Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojusi ką nors nauja.	
	Esminis gebėjimas	vardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ją naudotis.	
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nusako miško, pievos, vandens telkinio augmenijos ir gyvūnijos būdingiausias bruožus (miške vyrauja medžiai ir krūmai, pievose – žolės; vandens telkiniuose augalai gali augti tik panir ar pusiau panir vandens ir pan.). • Suaugusiųjų padedamas pastebi požymius, kurie rodo augalų bei gyvūnų prisitaikymą gyventi sausumoje ar vandenyje. • Nurodo kelis gyvūnus, kurie minta tik augalais, ir kelis, kurie minta kitais gyvūnais ir vadinami plėšrūnais. • Atpažįsta po kelis miško ir vandens augalus bei gyvūnus, valgomuosius grybus. • Paaiškina, kad nežinomą augalų uogų ir grybų negalima ragauti, nes jie gali būti nuodingi. • Paaiškina, kaip reikia prižiūrėti kambarinius ar daržo augalus, naminius gyvūnus. • Nusako, iš ko ir kaip gaminama duona, pieno produktai. • Noriai tyrinėja medžiagų savybes, daiktų sandarą ir apie tai samprotauja, aiškinasi kodėl; pateikia (ne)tirpstančią medžiagą, vandenyje (ne)skystančią daiktą pavyzdžiui. • Domisi gamtos reiškiniais ir jų aiškinimu (rasa, vaivorykštė, vėjai). Nusako, kaip skiriasi orai kitose pasaulio šalyse. • Paaiškina, kad Saulė apšviečia ir šildo Žemę; samprotauja, kuo planetos skiriasi nuo žvaigždžių. • Tvarkingai ir saugiai elgiasi gamtoje, išvykose, noriai dalyvauja tvarkant ir puošiant aplinką. • Paaiškina, kaip reikia taupyti elektrą, šilumą ir vandenį, kaip rūpintis šiuokšles, esant galimybei jas rėšiuoja. • Samprotauja apie profesijos pasirinkimą, kokių savybių reikia žmonėms, dirbantiems vairius darbus. • Domisi žmonių gyvenimo būdu, jo kaita mūsų ir kitose šalyse. • Domisi savo giminės istorija, savo gimtosios vietovės ir 	

		<p>Lietuvos žinomais žmonėmis, kultūros ir gamtos paminklais, gali apie kelis trumpai papasakoti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi aktualiais visuomeninio gyvenimo vykyiais. • Bando prisiimti atsakomybę už bendrą darbą, stengiasi prisidėti, dalyvauti ikimokyklinės staigos ir vietos bendruomenės talkose, šventėse ir kituose renginiuose. 	
--	--	--	--

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

11. SKAIŲ ŽINIVIMAS IR MATAVIMAS

	Žingsniai	Santykiai su suaugusiaisiais srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<p align="center">Skai žinivimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (na), dar, taip (ne). <p align="center">Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia jį paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį judančius, artinančius daiktus, daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais. 	
	2-asis žingsnis	<p align="center">Skai žinivimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta, ką reiškia vienas, du, daug (parodo pirštukais, kiek turi metų). <p align="center">Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti virš ir po.). 	
	3-asis žingsnis	<p align="center">Skai žinivimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. • Geba išrikiuoti daiktus vieną eilę. <p align="center">Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus. • Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnis, o apačioje mažesnis kaladėlis, nebus tvirtas. Supranta ir pradeda vartoti daiktams lyginti skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat – ne toks, kitoks, vienodi – 	

		skirtingi ir pan.	
4-6 metai	4-asis žingsnis	<p>Skai iavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> Pradedama skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridedant po vieną skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. Pradedama vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...). <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> Atpažinti ir atrenka apskritus (skritulio), keturkampius (keturkampio), kvadratinus (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą. Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydži skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan. Užsėdęs didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais. Pradedama skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius. 	
	5-asis žingsnis	<p>Skai iavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daikto formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau? Pastebi, kaip sudaryta daikto (elemento) seka, geba prarasti 1–2 daiktus (elementus). Praradamas pasikartoja į daiktą ar elementą seką, nebent – tinau laikosi tos pačios jos sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus ar elementus pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą). Skiria kelintinius skaitvardžius. Matavimas Skiria trikampį, stačiakampio formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į spalvą, formą arba dydį. Palygindamas daiktų dydžius, naudojami lyginiai matavimai (trejų daiktų). Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotą, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis – trumpesnis, siauresnis – platesnis, aukštesnis – žemesnis, lengvesnis – sunkesnis. Supranta, kaip reikiama sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio, ir atvirkščiai. Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės dešinę ir iš viršaus apačią. Ją nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius 	

		<p>daikto santykius su savimi: priešais mane, už man s, šalia man s, mano kair je ir pan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pradedama suvokti praeit , dabart , ateit . Skiria s vokas šiandien, vakar, rytoj 	
	6-asis žingsnis	<p style="text-align: center;">Skai iavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Susieja daikt (reali ar pavaizduot) kiek su atitinkamu daikt skai i žymin- iu simboliu. Skai iuoja bent iki 10. Palygina mažai daikt turin ias grupes pagal kiek . Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, 2 dalis, 4 dalis. • Atpaž sta, atkuria, prat sia, sukuria skirting gars , dydži , form , spalv sekas su 2–3 pasikartojan iais elementais. <p style="text-align: center;">Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria plokštumos ir erdv s fig ras: skritul ir rutul , kvadrat ir kub . Klasifikuoja daiktus pagal dyd , form arba spalv . • Matuodamas atstum , ilg , t r , mas , naudojasi vienu ar keliais s lyginiais matais (savo p da, sprindžiu, tre iu daiktu). Atranda, kad skirtingos formos daiktus galima sutalpinti t pat skyst ar biri medžiag (vandens, sm lio ir kt.) kiek . Lygindamas dydžius, vartoja j skirtumo didum pabr žian ius žodžius (šiek tiek didesnis, truput mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.). • Apib dina daikt viet ir pad t kit daikt ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: kair , dešin , aukš iau, žemiau, virš, po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, tarp, viduje, išor je ir kt. • Žino, jog gamtoje esama vairios trukm s pasikartojan i cikl (kartojasi savait s dienos, met laikai ir pan.). 	
	Vertybini nuostata	Nusiteik s pažinti pasaul skai iuodamas ir matuodamas.	
	Esminis geb jimas	Geba skai iuoti daiktus, palyginti daikt grupes pagal kiek , naudoti skaitmenis, apib dinti daikto viet eil je, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalv , form , dyd . Jau ia dydži skirtumus, daikto viet ir pad t erdv je. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apib dinamas atstumas, ilgis, mas , t ris, laikas. Pradedama suvokti laiko t km ir trukm .	
	7-asis žingsnis	<p style="text-align: center;">Skai iavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pradedama suprasti ryšius tarp skai i (pvz., kad šeši susideda iš dviej trejet arba iš trijų dvejet por). Pradedama suprasti ir vartoti žodžius: sud ti, prid ti, atimti, kiek bus, kiek liks ir pan. • Išd lioja daiktus eil pagal t pat požym (pvz., pagal spalvos intensyvum). <p style="text-align: center;">Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria ir pavadina plokštumos fig ras (apskritim , skritul , kvadrat , sta iakamp , trikamp) ir erdv s fig ras (kub , rutul); aplinkoje randa daiktus, savo forma primenan ius šias fig ras. D lioja paveiksl lius iš didesnio kiekio element , stato iš smulkesni detali . Sugrupuoja daiktus pagal nurodyt požym (dyd , form). Pradedama suprasti, kad tas pats daiktas gali priklausyti kitai grupei 	

		<p>pagal kit požym .</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pradedama suprasti, kada vartojami priešingos reikšmės žodžiai: mažas ir didelis, lengvas ir sunkus, šilta ir šalta ir kt. (pvz., sako: „Aš esu didelis, o ka iukas mažas, bet aš esu mažas, o namas didelis“). • Moka parodyti, kur yra greta (tačiau tik iš šono, ne viršuje) esantys, bet nematomi objektai (pvz., laukijos durys, sodas). Žaisdamas naudojasi vis didesne erdve. 	
--	--	--	--

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

12. MENIN RAIŠKA

	Žingsniai	Menin s raiškos srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<p>Muzika, šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, judesius, išraiškina mimiką, suklydama, sutelkdamas žvilgsnį, nutildamas, nustodamas arba pradamas judėti, krykštaudamas, žaisdamas balso intonacijomis, garsais. <p>Žaidinimai, vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus vairiomis balso intonacijomis, veido mimika, lingavimu, plojimu, mojuodamas žaislu, daiktu. <p>Vizualin raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, tepin ją palikdamas pėdsakus (taškus, vairius kryptis linijas, brėžinius, dėmes). Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, jas liečia, apžiūrinėja, varto. 	
	2-asis žingsnis	<p>Muzika, šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dėmesiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankomis ir kojų judesiais, mągdžioja žaidinimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dvi – trijų garsų melodijas ar daineles. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsia, tpuoja, barškina, stuksena kokių nors daiktų. <p>Žaidinimai, vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžiant su pavimu, kykavimu, jodinimu, kutenimu, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mągdžioja vairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. vairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmiais (pamojuoja, apkabina). <p>Vizualin raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai keverzoja rankų judesius piešiniams, juos apžiūrinėja. Džiaugiasi (šokinėja, krykštauja, mojuoja rankomis) dailės priemonėmis (tiršta dažais, minkštos tešlos paliekamu pėdsaku ir 	

		<p>patiriamais jutimais, siekia pakartoti ir pratinti domi patirt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyrin damas dail s medžiagas ir priemones intuityviai atranda skirtingus veikimo jomis b dus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešl). 	
	3-asis žingsnis	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Emocingai atliepia klausomus k rinius (vaikiškas dainas, instrumentinius k rinius) – šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, s d damas s puoja kojas ar pan. • Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2–4 gars daineles, palyd damas jas judesiais. • Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, j tekst imituoja rank , k no judesiais (žingsniuoja, b ga, apsisuka). • Apži rin ja, tyrin ja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. • Kuria, dainuoja vieno aukš io tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • M gdžioja žaidinim , gyv n , augal judesius. • Šoka spontaniškai kurdamas dviej –trij nat rali judesi (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) sek . Žaidimai, vaidyba • Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. vairiai intonuodamas kalba apie tai, k daro. M gdžioja šeimos nari kalb , veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmiais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaimė kilusias emocijas. Vizualin raiška • Spontaniškai reiškia emocijas, sp džius dail s priemon mis ir medžiagomis. Piešia vairias linijas, jas jungia formas vis labiau koordinuodamas rank judesius. Bando k nors pavaizduoti (mam , mašin). Savo abstrakcijose žvelgia daiktus ar vykius. • Eksperimentuoja dail s medžiagomis ir priemon mis, tyrin ja vairius veikimo jomis b dus. Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau m gaujasi procesu, o ne rezultatu. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausydamasis ir tyrin damas gamtos garsus, trumpus vokalinius ir instrumentinius k rinius, judesiais emocingai atliepia j nuotaik , temp bei keliais žodžiais juos apib dina. • Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodin s slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavim palydi ritmiškais judesiais. Tyrin ja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, grei iau, l iau). • Žaidžia vairi taut muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesud tingus judesius: eina, b ga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vien ir už paranki . Tyrin ja garso išgavimo b dus k no, gamtos, vairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai 	

		<p style="text-align: center;">pritaria suaugusiojo grojimui.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Improvizuoja skanduodamas, plodamas, treps damas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams. <p style="text-align: center;">Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augal vegetacijos, gyv n) šokamuosius žaidimus, šoka trijų –keturi nat rali judesi (b ga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius. • Šoka spontaniškai kurdamas trijų –keturi nat rali judesi sek . <p style="text-align: center;">Žaidimai, vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas atkuria matyt situacij fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialog tarp veik j , išraiškiai intonuoja. Žaisdamas atsipalaiduoja. Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veik j vaizduojan ius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas. <p style="text-align: center;">Vizualin raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patirt išreiškia vairiomis linijomis, j deriniais, d m mis, geometrini mis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpaž stamus vaizdus, objektus, juos vardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstin sumanym , kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“. K rybos proces palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika. • Eksperimentuoja dail s medžiagomis ir priemon mis, atrasdamas spalv , linij , form , fakt r vairov , turi m gstamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja vairiomis priemon mis, konstruoja, lipdo nesud tingas formas. 	
5-asis žingsnis		<p style="text-align: center;">Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalin s, instrumentin s muzikos rašui ar gyvai skamban ios muzikos k riniui. Savais žodžiais išsako kilusius sp džius. Atpaž sta kai kuri instrument (smuiko, b gno, d del s, varpelio) tembrus, gird tus k rinius. • Dainuoja vienbalses, dialoginio pob džio dainas, jau ia ritm . Dainuodamas išbando balso skambes , išm gina j vairioje aplinkoje (grup je, kieme ir kt.). Stengiasi tiksliau intonuoti, taisykliau artikuliuoti (aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius), taisykliau stov ti, kv puoti. • Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrin ja j skamb jimo tembrus. • Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas ketureiliams, m sl ms, patarl ms. • Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprast žingsni (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir penki –šeši nat rali judesi (b ga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius. • Šoka improvizuotai kurdamas penki šeši nat rali judesi 	

		<p>sek , reaguodamas muzik , išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyv ūnus).</p> <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaidindamas stalo, l li teatre, vaizduoja realistin ir fantastin siužet , išpl toja vyksm dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištis žaidimo aplink , panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 vyksm sek , vaizduojan i augim , darbus, veik j jud jim , stengiasi perteikti veik jo nuotaik . <p>Vizualin raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savo emocijas, patirt , sp džius išreiškia kitiems atpaž stamais vaizdais. Išryš- kina vaizduojam objekt bruožus, reikšmingas detales. Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, k apie juos žino. Kuria pagal išankstin sumanym , kuris procese gali kisti. • Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dail s priemon mis ir medžiagomis, kuria sud tingesnius koliažus, trimates formas iš vairi medžiag , asambliažus, fotografuoja, piešia skaitmenin mis priemon mis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje). 	
6-asis žingsnis		<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi vairaus stiliaus, žanr muzikos k rini ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius sp džius. Tyrin ja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. vardija k rinio nuotaik , temp , dinamik , skiria kai kuriuos instrumentus. • Dainuoja sud tingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Dainuoja trumpas daineles kanonu, siklausydamas savo ir draug dainavim . • Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 gars melodijas. Pritaria suaugusiojo grojimui, atlikdami muzikines pjeses solo ir orkestre, seka dirigento judesius, stengiasi kartu prad ti ir baigti k rin l . • Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodij trumpam tekstui, paveikslui. Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pob džio muzikai. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šoka sud tingesnius ratelius (tilteli , grandin l s), paprast j ir b gam j (paprastasis b gamasis, aukštas b gamasis, liaunas, smulkus b gamasis) žingsni autorinius ir nat rali judesi šokius. • Šoka improvizuotai kurdamas septyni –aštuoni nat rali judesi sek , perteikdamas trump siužet ar pasirinkt nuotaik , išreiškdamas erdv s (aukš- tai – žemai) ir laiko (greitai – l tai) elementus. <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kurdamas l li , dramos vaidinimus pagal gird t pasak ar 	

		<p>pasi lyt situacij , improvizuoja trumpas žodines veik j frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia j norus, emoci nes b senas. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplink . Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veik jo mintis, emocijas.</p> <p>Vizualin raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Detalesniais, taigiais dail s darbeliais pasakoja realias ir fantastines istorijas, vykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raid mis, skai iais, žodžiais ir kt.). Kuria pagal išankstin sumanym , nuosekliai bando j gyvendinti. Kartu su kitais kuria bendrus dail s darbus. • Skirtingiems sumanymams gyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dail s priemones ir technikas. Eksperimentuoja sud tingesn mis dail s technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterin mis technologijomis. 	
Vertyb in nuostata		Jau ia menin s raiškos džiaugsm , rodo nor aktyviai dalyvauti menin je veikloje.	
Esminis geb jimas		Spontaniškai ir savitai reiškia sp džius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualin je k ryboje.	
	7-asis žingsnis	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi kompozitori ir liaudiškos muzikos k rini . vardija kai kuriuos klausyt k rini autorius ir atpaž sta liaudiškos muzikos k rinius. Tyrin ja melodijos jud jimo krypt , derm , atlikimo r šis. • Išraiškingai, skambiu, nat raliu balsu dainuoja dainas a cappella ar su instrumentiniu pritarimu. Dainuoja oktavos ribose solo, ansamblyje ir su visa grupe. Tyrin ja balso skamb jimo ypatumus dainuodami su žodžiais ir be j , žaisdami vairius žaidimus. <ul style="list-style-type: none"> • Noriai, džiugiai groja ir improvizuoja daiktais iš gamtos (akmenukais, lazdel - mis, kriauklyt mis, kankor žiais, riešutais ir kt.), savos gamybos vaikiškais muzikos instrumentais. Groja ritmiškai, aiškiai, taisyklingai s di, laiko instrument (b gnel , trikamp , molio švilpyn ir kt.) ir pritaria dainoms, šokiams, rateliams, muzikiniams žaidimams. • Kuria ritmus ir melodijas dainoms, improvizuoja muzikos instrumentais pagal savo sugalvot ar suaugusiojo pasi lyt tem . <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas šokamuosius žaidimus, šokdamas ratelius, nat rali judesi autorinius šokius savitai reiškia nuotaikas. • Kuria nat rali judesi trump šok , reaguodamas muzik , perteikdamas trump siužet ar pasirinkt nuotaik , išreikšdamas šokio elementus (erdv , laik ir energij). <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kurdamas l li , dramos vaidinimus pagal gird t pasak , pasi lyt menin ar ugdom j situacij , bendradarbiauja su kitu vaidinimo veik ju. Improvizuoja dialog , nuosekli veiksm sek , laisvai, su pasitik jimu atskleidžia veik j norus, emoci nes 	

		<p>b senas. Naudoja charakteringas balso intonacijas, judesius, aprangos detales, prireikus – menamus ar tikrus reikmenis, dekoracijas. Žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, vaizduodamas veik j bendravimo sceneles. Vizualin raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dr siai gyvendina savo k rybinius sumanymus. Numato galim sumanymo realizavimo sek bei rezultat . vairiai varijuodamas spalv , linij bei form junginiais ir deriniais, išryškindamas detales pasakoja apie patirtus išgyvenimus, matytus objektus, sivaizduojamus vykius, istorijas. Kurdamas bendrus darbus bando derinti savo sumanymus ir veiksmus su kitais. • K rybiškai panaudoja tradicines ir netradicines medžiagas, priemones, technikas sumanymui gyvendinti. Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo ar kitomis kompiuterin mis programomis, skaitmenin mis priemon mis. 	
--	--	---	--

Užrašai, komentarai

.....

.....

13. ESTETINIS SUVOKIMAS

	Žingsniai	Estetinio suvokimo srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštauja, siekia paliesti rankomis), kai yra emocingai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražius form daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Skirtingai reaguoja girdamas besikeičiančią intonaciją suaugusiojo kalbinim , muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygelės iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mąsto, gendžioja tai, kas jam patinka. 	
	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta (suklaidą, rodo) kai kuriuos jau girdytus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailininkus. • Emocingai reaguoja girdamas darnų garsą, intonaciją, žodžių skambesį, žinodamas savo ir kitų piešinius, spalvingas knygelės iliustracijas, žaislus, džiaugdamosis savo puošnia apranga. • Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinius, dainelę, šokis, vaidinimas, dailininko darbelis. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. • Skirtingai reaguoja (ramiai ar emocingai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, 	

		<p>aplink .</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo sp džius apie klausyt muzik , dainel , eil rašt , pasak , matyt šok , vaidinim , dail s k rin , knygeli iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apib dina kai kurias j detales. Reaguoja kit nuomon . 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • M gaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dail s veikla. Rodo pasitenkinim bendra veikla ir k ryba, g risi savo ir kit menine veikla, geru elgesiu, darbais. Gro- žisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. • Pastebi kai kuriuos menin s k rybos proceso ypatumus (siužet , veik j bruo- žus, nuotaik , spalvas, veiksmus). Pasako, kaip jaut si ir k patyr dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. • Dalijasi sp džiais po koncert , spektakli , parod , rengini lankymo. Pasako savo nuomon apie muzikos k rin l , dainel , šok , vaidinim , dail s darbel , aplink , drabuž , tautodail s ornamentais papuoštus daiktus. 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. G risi ir grožisi savo menine k ryba. • Pastebi papuošt aplink , meno k rinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kit k rybin veikl , pasako vien kit argument , kod l gražu. • Pasakoja sp džius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužet , matytus dail s, tautodail s k rinius, vaizduojamus vykius, veik jus, nuotaik , kilusius vaizdinius. Pla- iau papasakoja, k suk r , kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, pieš . 	
	Vertybini nuostata	Domisi, g risi, grožisi aplinka, meno k riniiais, menine veikla.	
	Esminis geb jimas	Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno k riniiais, džiaugiasi savo ir kit k ryba, jau ia, suvokia ir apib dina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, sp džiais.	
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nori matyti ir kurti grož aplinkoje, k rybin je ir kasdien je veikloje. • Atpaž sta ir pasakoja apie muzikoje, šokyje, vaidinime, vizualiajame mene vaizduojamus gamtos, aplinkos, žmoni gyvenimo vykius, objektus. Išsako samprotavimus apie muzikos, vaidinimo, šokio, dail s, tautodail s k rini siužet , vaizduojam vyki kait , veik jams b dingus bruožus, kilusius vaizdinius, potyrius. • Pastebi, kas gražu, ir stengiasi tai panaudoti savo menin je raiškoje. • Pasakoja, aiškina, k pats suk r , kaip k r . Pasako, kuri k rini malonu klausyti ir ži r ti, o kuri nesinori klausyti, nemalonu ži r ti. Reiškia savo nuomon , kod l gražu. Domisi kit k rybin mis id jomis, sumanymais, geranoriškai juos 	

komentuoja.

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

.....

14. INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

	Žingsniai	Iniciatyvumo ir atkaklumo srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none">• Pats juda (šliaužia, ropoja, eina) sudominusi žaisl , daikt link. Trumpam sutelkia žvilgsn , seka judant daikt akimis, klausosi, atlieka tikslingus judesius, veiksmus su daiktais.• Šypsodamasis, žvelgdamas akis, iaušk damas, duodamas žaisl kitam paskatina su juo žaisti; išreikšdamas norus parodo „taip“ arba „ne“.	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none">• Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kart atkakliai bando atlikti nauj veiksm , kartoja tai, kas pavyko. Judes , veiksm ar gars gali pakartoti tuoj pat, po keli valand , dien , tod l savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus vien sek . Trumpam atitraukus d mes v l sugr žta prie ankstesn s veiklos.• Pats noriai mokosi iš t , su kuriais jau iasi saugus.• Veiksmais ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugus j prie dominan i daikt . Protestuoja, reiškia nepasitenkinim , negal damas veikti kli ties.	
	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none">• Nuolat energingai žaidžia, k nors veikia, laisvai juda erdv je, pats kei ia veikl , pasirenka vien iš keli daikt , sugalvoja b dus, kaip pasiekti neprieinam norim daikt .• M gsta išbandyti suaugusiojo pasi lytus naujus žaislus, žaidimus, ne prast veikl .• Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none">• Dažniausiai pats pasirenka ir kur laik kryptingai pl toja veikl vienas ir su draugais.• Kvie iant, sudominant sitraukia suaugusiojo pasi lyt veikl jam, vaik grupei ar visai vaik grupei.• Susid r s su kli timi arba nes kme, bando k nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusi j paskatinimo, padr sinimo.	

	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka ir ilgesn laik kryptingai pl toja veikl vienas ir su draugais. • Lengviau pereina nuo paties pasirinktos prie suaugusiojo jam, vaik grupei ar visai vaik grupei pasi lytos veiklos. Suaugusiojo pasi lyt veikl atlieka susitelk s, išradingai, savaip, savarankiškai. • Ilgesn laik pats bando veikti kli tis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos suaugus j . 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Turiningai pl toja paties pasirinkt veikl , j t sia po dienos miego, kit dien , kelias dienas. • Susidom j s ilgesniam laikui sitraukia suaugusiojo jam, vaik grupei ar visai vaik grupei pasi lyt veikl , si lo vaikams ir suaugusiajam sitraukti jo paties sugalvot veikl . • Savarankiškai bando veikti kli tis savo veikloje, nepasisekus bando traukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi suaugus j . 	
Vertybini nuostata		Didžiuojasi savimi ir did janiais savo geb jimais.	
Esminis geb jimas		Savo iniciatyva pagal pom gius pasirenka veikl , ilgam sitraukia ir j pl toja, geba prat sti veikl po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi suaugus j pagalbos, kai pats nepaj gia susidoroti su kilusiais sunkumais.	
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiteik s prad ti, si lyti nauj veikl , j užbaigti, užmegzti nauj draugyst , nauj kontakt su suaugusiais. • Savo iniciatyva pagal savo pom gius, interesus pasirenka veikl , ilgam sitraukia, j pl toja. • Nuo pradžios iki pabaigos gali atlikti ir nepatraukli veikl . • Palankiai priima išš kius, bando pats veikti kli tis. • Kreipiasi suaugus j pagalbos, kai pats nepaj gia susidoroti su kilusiais sunkumais. 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

15. TYRIN JIMAS

	Žingsniai	Tyrin jimo srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus. • Reaguoja tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiai, garsai). 	

	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. • Mėgsta žaisti su žaislais. Patikus veiksmą prašo pakartoti daug kartų. 	
	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. • Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito, ar neįtampa). 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). • Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagas, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą (pvz., kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). • Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. • Išskiria akivaizdžius daiktus, medžiagas, gyvūnus, augalų bruožus, savybes, kalbasi apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. • Samprotuoja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. • Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. • Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybes išplėsti pasitelkia rankius ir kitas priemones (pvz., lupą, mikroskopą). • Su suaugusiaisiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingą stebėjimų bandymų ar konstravimo planus, numato rezultatą, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradimais, kurių ryškiai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. • Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašūs su savo artimaisiais, kuo skiriasi nuo jų. • Lygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja. 	
	Vertybinių nuostatų	Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotuoja.	

<p>Esminis gebėjimas</p>	<p>Aktyviai tyrin ja save, socialin , kult rin ir gamtin aplink , valdo tyrin jimo b dus (steb jim , bandym , klausin jim), m sto ir samprotauja apie tai, k pasteb jo, atrado, pajuto, patyr .</p>		
	<p>7-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi gamtin s aplinkos tyrin jimais (steb jimais, bandymais). Si lo id jas, k nor t tyrin ti, išbandyti, pasirenka tai, kas labiausiai domina. • Suaugusiojo padedamas numato, k reik s atlikti, pasi lo, kokias priemones ir kaip galima panaudoti tyrin jant, stebi ar bando, aptaria ir daro išvadas. Tai, k sužinojo tyrin damas, susieja su tuo, k jau žinojo, išsako savo abejones ir k dar nor t sužinoti. • Suaugusiojo padedamas atlieka paprastus artimiausios socialin s aplinkos, žmoni gyvenimo, darbo, k rybos tyrin jimus (stebi, klausia, nupiešia, nufotografuoja, ieško informacijos vairiuose šaltiniuose). • Tyrin jimams naudoja skaitmenines technologijas (kompiuter , mobil j telefon , fotoaparatai ir kt.). <ul style="list-style-type: none"> • Tyrin ja susidom j s, atidžiai, stengiasi visk pasteb ti. Samprotauja apie pasteb tas aplinkos objekt savybes, požymius, žmoni gyvenimo b do bruo- žus, palygina, kritiškai vertina. • Atskiria dalis nuo visumos, sujungia dalis visum , sudaro sekas, grupuoja, klasifikuoja. Projektuoja, modeliuoja. <ul style="list-style-type: none"> • Tyrin jimo rezultatus pavaizduoja piešiniu, nuotraukomis, nesud tinga schema, pristato kitiems. Baig s tyrin jim , aptaria, kaip pavyko visk atlikti, k galima buvo daryti kitaip. • Steb damas ar vykdydamas bandym stengiasi visk atlikti tvarkingai, laikytis sutart taisykli . Paaiškina, kad gamt ar socialin aplink tyrin ti reikia atsargiai, nežalojant, neniokojant, nurodo, ko reikia saugotis gamtoje (neragauti nepaž stam vaisi , uog , neimti rankas vabzdži ir t. t.), buityje, gatv je. 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

16. PROBLEM SPRENDIMAS

	Žingsniai	Problem sprendimo srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pakartoja nepasisekus veiksma , j kei ia, kad pasiekt laukiam rezultat . Mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susid r su kli timi, tik damasis suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Susid r s su sud tinga veikla, kli timi, išbando jau žinomus veikimo b dus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando j naudojamus b dus. • Nepavykus veikti kli ties, meta veikt arba laukia pagalbos. 	

	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Drisiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamos veikimo būdus bandydami atlikti pats, stebėdamos savo veiksmų pasekmes. • Nepavykus veikti sudėtingos veiklos ar kliūtis, prašo pagalbos arba meta veiklą. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad susiduria su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. • Nori ją veikti, išbando paties taikytus, stebėdama ar naujai sugalvotus veikimo būdus. • Stebėdamos savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko veikti sunkumus. Nepaisėdamos prašo suaugusiojo pagalbos. 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Retais atvejais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando veikti sutiktus sunkumus. • Ieško tinkamą sprendimą, tariausi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. • Nepaisėdamos samprotauja, kaip galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos. 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta, su kokių sunkumų ar problema susiduria. • Ieško tinkamą sprendimą, pradeda numatyti priimtą sprendimą pasekmes, tariausi su kitais ir atsižvelgia į nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. • Nepaisėdamos bando kelis kartus, ieškodamos vis kitos išeities arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos. 	
Vertybinių nuostatų		Nusiteikusi ieškoti išeities kasdieniams iššūkiams bei sunkumams veikti.	
Esminis gebėjimas		Atpažįsta kaip nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamą sprendimą kaip nors išbandydamos, tyrindamos, aiškindamosis, bendradarbiaudamos, pradeda numatyti priimtą sprendimą pasekmes.	
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas priima natūraliai, nusiteikusi juos veikti. • Ieškodamos, kaip susidoroti su sudėtinga veikla, kliūtimi ar problema, samprotauja apie sprendimus, jų pasekmes, pasirenka tinkamiausi sprendimą iš kelių galimų. Tariausi su kitais, drauge ieško išeities, siūlo ir priima pagalbą. • Supranta ir pasako, ar problemą gali veikti pats kartu su kitais vaikais, ar būtina suaugusiojo pagalba. 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

.....

.....

17. K RYBIŠKUMAS

	Žingsniai	Santyki su suaugusiaisiais srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. • Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti vanden ir kt.) ir taiko juos daikt tyrin jimui. 	
	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atranda vis naujus dalykus artimiausioje prastoje aplinkoje. • sivaizduoja gyv nus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka sivaizduojamus simbolinius veiksmus. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • žvelgia naujas prast daikt bei reiškini savybes. • Pasitelkia vaizduot k nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, jud damas. • Sugalvoja domi id j , skirting veikimo b d . 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Klausin ja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. • Savitai suvokia ir vaizduoja pasaul . • Išradingai, ne prastai naudoja vairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, kei ia, pertvarko savitas id jas, si lo kelis variantus. • Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu. 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nori atlikti ir suprasti vis daugiau nauj , nežinom dalyk . • Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, sivaizduoja, fantazuoja. • Ieško atsakym , nauj id j , netik t sprendim , ne prast medžiag , priemoni , atlikimo variant , lengvai, greitai kei ia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. • Dr siai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip. 	
Vertybinių nuostatų		Jau ia k rybin s laisv s, spontaniškos improvizacijos bei k rybos džiaugsm .	
Esminis geb jimas		Savitai reiškia savo sp džius vairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, si lo naujas, netik tas id jas ir jas savitai gyvendina.	
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Greitai pastebi ir renkasi tai, kas nauja, sud tinga. • žvelgia dar neišbandytas veiklos, saviraiškos galimybes, kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto. • Pasineria k rybos proces , sivaizduoja, fantazuoja, remiasi vidine nuojauta, turimas patirtis jungdamas naujas id jas, simbolius, naujus atlikimo b dus. • Pats ir kartu su kitais ieško atsakym , netik t id j , savit 	

		<p>sprendim , ne prast medžiag , atlikimo variant , lengvai, greitai kei ia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nebijo daryti kitaip, b ti kitoks, dr siai, savitai eksperimentuoja. 	
--	--	---	--

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....

18. MOK JIMAS MOKYTIS

	Žingsniai	Santyki su suaugusiaisiais srities pasiekimai	Užrašams
0–3 metai	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja kalbinim , mimik , žaislus, daiktus. Stebi ir susitapatina, m gdžioja, siekia išgauti t pat rezultat . Pradeda tyrin ti žaislus ir daiktus visais poj iais. 	
	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nori nauj sp dži , tod l aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda, nor damas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Stebi ir m gdžioja, klausia. • Patraukia, pastumia, paridena, deda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykus veiksm . Stebi, m gdžioja, klausia. 	
	3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Veikia spontaniškai ir tik damasis tam tikro rezultato. • Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. • Džiaugiasi tuo, ko išmoko. 	
4–6 metai	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pasako, parodo, k nori išmolti. • M gsta k rybiškai žaisti, veikti, si lo žaidim ir veiklos id jas, imasi iniciatyvos joms gyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. • Pasako, k veik ir k išmoko. 	
	5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nor damas k nors išmolti, pasako, ko nežino ar d l ko abejoja. • Dr siai sp ja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, k sako kiti, pasitiksline. • Aptaria padarytus darbus, planuoja, k darys toliau, sp lioja, kas atsitiks, jeigu... 	
	6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Kalba apie tai, k nor t išmolti, k darys, kad išmolt , numato, k veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atrad ju. • Dr siai ieško atsakym klausimus, rodo iniciatyv iškeldamas ir spr sdamas problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiam informacij vairiuose šaltiniuose, pvz., enciklopedijose, žinyuose. Si lo ir jungia id jas bei strategijas joms gyvendinti. • Pasako, k jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mok si, kaip mokysis toliau. 	
Vertybinių nuostata		Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, k išmoko.	

Esminis gebėjimas	Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėjdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprendžiamas problemas, kurdamas, valdo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.		
	7-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Samprotauja apie mokymus mokykloje, išsako savo požiūrį mokymams, jo prasmę. • Kelia nesudėtingus mokymosi tikslus ir numato, kaip juos sieks, samprotauja apie tai, kaip pavyko. • Kalba apie tai, kad daug sužinoti ir daug ko išmokti apie žmones, daiktus, gamtą galima klausinėjant, stebint aplinką, iš spaudos ir knygų, enciklopedijų, interneto, TV ir kt. <ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai susiranda nesudėtingą informaciją, klausinėja draugus, suaugusiuosius, kai reikia, prašo suaugusiųjų pagalbos. • Siūlo idėjas, ko ir kaip galima būtų mokytis kartu, imasi iniciatyvos joms gyvendinti. Mokosi iš kitų. • Apmėsto ir samprotauja, ko mokytis, ką išmoko, ko dar norėtų išmokti. 	

Užrašai, komentarai

.....

.....

.....